

legiata de Gualter (Segre mitjà), que vaig poder despullar el 1954 a l'Arxiu del Bisbat a Solsona, gràcies al Dr. Antoni Llorens, tan benemèrit dels estudis d'erudició i arxivística. — 2 Més doc. en escriptures primerenques en el procés de Pere de Palau (Camarasa, a. 1295-9, CaCandi, *MiscHiCat.* II, 179, que citarem s. v. *salamó*); Lleida, 1309 (Finke, *AArag.* III, 195); Ross., 1323 (*RLR* XXXII, 430). — 3 Trobant-se en tots tres passatges d'Eiximenis aquesta grafia *erra-* potser ve de l'autor, que pogué tenir la sensació (guiada pel ll. *eradicare*, fr. ant. sovint *esrachier*), que ací hi havia prefix *es-*: **esrancar* pron. *əʔə*. — 4 Hauria hagut de dir en tot el dialecte central i bona part de tots els altres dialectes llevat de les Illes. En català central *ar-ranca* sona foraster i es creu (a tort) que no és bon català. Ho són tots dos. En el Princ. i Cat. fr. això arriba fins als extrems: tinc anotat *arrenca*, etc. del Conflent Nord (Aiguatèbia, 1960), Bàscara (1958), Alinyà, Vall de Boí, Baix Camp, etc.; força menys general en cat. occidental, certament. No recent enlloc: «tota persona que en vinya d'altri *arrenque* arrelats o trenque ceps, rabassons o redoltes», ordenances de la Secuita, a. 1752 (Daniel Recasens). — 5 En el primer ha de canviar per això tot el vers, i trobo que no hi guanya pas: «segueix d'arrel o 's trenca». Sembla que des de llavors, sotmetent-se, va usar la forma amb *a*: «si en lo reflux ensenya cap bosc ses cabelleres / garfint-les-hi l'*arranquen*», «tètric gemec que encara li *arranca* 'l cataclisme» (Ail., pp. 238, 48, i encara en les pp. 110, 164), «d'aon la vida *arranca* son vol», *Canigó* IV. Manaven Castella i Mallorca. — 6 «L'Estela-de-la-Balà es va *arrencar* d'un roc ---» en les rondalles que ens contaven de nens, i que llegíem en el *Rondallaire* Català de Maspons i Labrós, etc. — 7 Construcció que altres vegades llegim amb *à* (crec que són versions recollides en el Vallespir o per aquella banda): «se'n *ranca* d'un pedrinyal ---», «sí s'*arranca* de l'espasa y se van matà los dos», *Romll.*, 110D4, 254D. Estudia la construcció *arrencar-se de* (o *agar-se de id.*) el P. Nonell, *Gram.*, p. 231. — 8 Conforme amb Renat (*El Camí*, 14-iv-1934) que el propi de València és *arrancar*; *arranca* sento a Montroí, Morvedre, etc.; «si es descarcata el fang s'*arranca* una flota de canyar» m'ensenyaven al Palmar de l'Albufera, etc. — 9 Per a la llengua mistralenca, veg. *Mireio* VII, 62.6 (veg. la cita a propòsit de *restanca* a TANCAR. En tot cas l'ALF el troba fins alguns punts del Centre de l'Ardecha, i veiem *de-rancà* «arracher» fins a la costa de l'Erau a Pezenàs (Anglade, *Litbl.* XXI, 184) i també és oc. ant. *derrancar* o *desrancar* «arracher» (DDPF). I si el substantiu del tipus *ranc* (o *-car*?) 'greny, penya descarnada' pertany al grup, aquest sí que és ben provençal, jutjant pel col·lectiu *rancaredo* «chaîne de rochers», Mistral, n. 5 al cant I de *Calendau*, i: «dins vosto *rancaredo*» 'dans vos remparts de roches', cant II, 18.2. — 10 Almenys pel que fa a *arrancare* 'anar ranquejant', sembla que hi ha acord

que cal separar-lo —igual diuen Battisti-Alessio, etc.— com a derivat del germanisme *ranco*. Per a d'altres, veg. DCEC, a54-b4. — 11 «*Rancà*: dar di piglio, afferrare», *Dialecto Mod. della Ci. di Milano*, que ja Salvioni (p. 274, n. 1) es resisteix a separar del tot de *brancà* ~ *broncà*. Piem. *ranchè* «svellere, estirpare», *ranchè man: a'n cotel, al sàber, a la spa* «metter mano a, dar di piglio» (Gavuzzi); Monferato *ranchee* «svellere, sradicare» [Statuti di Carpeneto, a. 1458], *rancarsi i capelli* (que Ferraro assegura haver «uditò anche in Toscana»); genov. ant. *arancare* (Rossi, *Misc. di Storia d'Italia* XLIV, 212); Pavia *rancà* «estirpare, cavar colle radici qualsiasi vegetabile», «espettorare», *rancà i bussech* ('le viscere'), r. *el cheur* ('il cuore'), Gambini; Piacenza *rancà* «estrarre, cavare, tirar fuori, diradicare» (Sirventi); Parma *rançar* «afferrare, ghermire, aggrappare» (Malaspina, Annovazzi), Reggio *ranchèr* «ghermire, prender con vivenza e tener forte quel che si prende» (Ferrari). Impressionant repetició de totes les accs. hispàniques. Impossibile pensar que en aquest bloc —compacte geogràficament i semàntica— hi hagi un seguit d'intrusos occitans o hispànics. — 12 Biundi des de *r-* remet a *arr-*, però aquest se'l va descurar. Traïna copia les definicions literàries italianes, i com a propis només dóna alguns derivats (*arrancata*). — 13 Angò, *Teatro Siciliano*, Palerm 1961, pp. 15, 63. — 14 Les dades de Scerbo i Rohlf (que localitza a Reggio, etc.) en bona part repeteixen les definicions italianes suspectes d'hispanisme nàutic («mettersi in moto, andare in fretta») o les que més fàcilment podrien ser catalanisms «strapparsi, svellersi». Però un *ar-rancà* «scovare, trovare una selvaggina, stanare» ja fa pensar més. — 15 Pieri, *Top. della Valle dell'Arno*, 323, 325, que dóna bastants casos aretins dels noms de lloc *Ranco*, *Rancaccio*, *Ranchetto*, *Ràncolo*, *Ràncora*. Cosa que en tot cas ens recorda en forma interessant les *rancaredo* mistralenques. — 16 Jud, *ASNSL* CXXII, 430, n. 12. — 17 En català només trobem sengles exemples en dos textos antics: «que ns trobaríem ab la davantera, e que pensàssem de ferr, e si la davantera *arrencàvem*, que tots serien desbaratats», Muntaner, § 221 (Casac. VI, 57.5); i «Los genovesos vengueren batalla *arrencada* contra lo nostre hostol», en la *Cròn. del Cerimoniós* (307) és derivat de *reng* que en català no crida gaire l'atenció, però és clar que això res no prova per al castellà ni per al nostre problema. Tampoc una forma del Maestrat *una ranquera de basos* 'una renglera de ruscs' que anoto a Canet lo Roig (1961). — 18 Un dels tres passatges occitans medievals, el de Peire Vidal (*Rayn.* v, 82b) significaria això, si no es tracta simplement d'una exageració de l'estil ponderatiu a què té força tirat aquest poeta. — 19 Bé podem dir-ho així encara que hi hagi una excepció única en un hapax de Muntaner «si la davantera *arrencàvem* tots serien desbaratats» (cap. 221). Però això i res és tot u. — 20 L'any 1930, en una conversa que vaig tenir amb ell a París, vaig pre-